י: מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

עושה פס גבוה עשרה במשך ד' אמות. לו ליכא מרגש הפס
של לד פנים עד הכותל אמנעי של מבוי יותר מעשר
צריך למבוי זה צורת הפתח דהוי כמבוי עקום ואע"ג דאמוראל
קיימינן כדפרישית לעיל (ו) לו ביתר מעשר בהא לימא שמואל תורתו
כתמום דאפתיחת עקמומית קאי
ורילב"ל פי' דהכא אפילו ביתר מעשר
לא מיקרי מפולש דכיון דשני הפתחים
לרה"ר אחד והעומד בפתח זה לא
יסבר לבא בציר [הפס] לפתח אחר
אבל במבוי עקום יש בשני רוחות' בכל
לד רה"ר ורגילות לילך דרך מבוי מלד
זה ללד אחר משום הכי הוי מפולש
ומתמלא עקום כפי' ר"י:
ועושה פס שלש אמות. וצריך
לאי אחר דהאי פס לא
מהני הואיל ומופלג מן הכותל שלש
דאמור לקמן דלא הוי לחי ומשום הכי
פריך מדר' אמי ומדר' אסי שהיה לו
להתבטל לאותו התקון:
ואמאי יעשה פס אמה ומחצה.
פי' רש"י דאמאי אצרכיה
פס ג' אמות יחד משמע שהמקשה בא
להקל עליו ולא משמע הכי מדמשני
לקמן כולי האי לא אטרחוה רבנן
משמע שהמקשה להחמיר עליו בא
וכענין זה משמע שהיו כל הקושיות
לכך נראה דפריך ויעשה פס אמה
וממלא דהכי עדיף טפי דכשיש גיפופי
לגד זה ולגד זה נראה יותר פתח:
עור העסלא וחלל שלו מצטרפין.
היינו כשהטומאה והכלי תחת
העור כדאמרינן בפ"ק דסוכה (ד' יח.)
ארובה בנית ובה פותח טפח טומאה
בנית מה שבנגד ארובה טהור טומאה
נגד ארובה כל הבית כולו טהור ומ"מ
מצטרף האויר כמו אויר סוכה
דמצטרפין ואין ישנים תחתיו ואין
לחשוב האויר כשתום מטעם לבוד
דהלכתא גמירי לה בני טומאה דלא
אמרינן לבוד ולהכי נמי קאמר בשמוך
אצבעיים מכאן כו' ואי אמרת לבוד
בני במשהו מכאן ומשהו מכאן:
ואצבעיים ושני שלישים ריוח
באמצע. לא שייך
בעור העסלא שהוא כלי אחי אוירא
דהאי גיפא ואוירא דעלמא ומבטל
ליה אלא במחילות קבועות כדלעיל
ולקמן בפירקין (ז) בני מקיפין בחבלים
ורילב"ל מפרש דאוירא דעלמא לא
אמר דאחי ומבטל ליה אלא באויר
שאני מושבו כשתום ההיא דלעיל
דחשיב האויר של עבר כשתום
ובמקיפין בחבלים אוירא דלמעלה
מעשר חשוב כשתום אבל האויר שאינו מן המחילה אינו מבטל וכן
משמע (לעיל ה.) דקאמרי רבי אחי ורבי אסי יש שם פס ארבע אחי פירלה
עד עשר ולא אמרינן אחי אוירא דהאי גיפא ודעלמא ומבטלי ליה
אם לא שנתלק בין תחילת מבוי לסוף מבוי:
איפכא

ומעמידו לארכו של מבוי. בלמעלה הפתח דכיון דאיכא הכשר מבוי
בתוארכו של פס הוי להו כשתי מבואות ונעשה הפתח האחד למבוי זה
והפתח השני למבוי השני: **מרחיק שתי אמות.** מן הכותל ומתחיל
לעשות שם פס ועושהו משלש אמות לפתוס הפתח ונמצאו חמש אמות
אלו סתומות שפרצת שתי האמות
ניתרת בעומד מרוחה עליהן והיכא
דהוי רוחב כ' יעשה כן אף לגד השני
או יעשה פס שש אמות וירחיק ד'
אמות וניתר לידו אחד בעומד מרוחה
על הפרוץ: **ואמאי.** מצרכת ליה
לפתוס ג' האמות כאחד: **יעשה פס
אמה ומחצה.** לפיהה אצל הכותל
וירחיק כ' אמות ויעשה פס אמה
ומחצה אצל פתח גדול וכיון דלא שרית
ליה בהכי משום דפרוץ מרוחה על
העומד שבאמצע ועל העומד שבאמצע
אלא ת"כ תצרפם יחד להיות שניהן
רבין עליו שמעי' מינה מדלא מצטרפת
להו עומד מרוחה על הפרוץ בין ב'
הרוחות כשתצרפם לא הוי עומד
מרוחה אלא זיל לגבי כל חד וחד
ונמצא פרוץ רבה עליו ומבטלו ונמצא
פתח רחב מעשר: **לעולם אימא לך.**
בעלמא אי לא הוה קאי עומד זה
בין שני פרצים מצטרפין העומדין
לבטל פרוץ היחידי אבל הכא אמי
אוירא דהאי גיפא דב' האמות ואוירא
דפתח הגדול ומבטלי ליה לפס אמה
ומחצה שביניהן: **שמע מינה פרוץ
בעומד אסור.** ופלוגתא דרב פפא
ורב הונא בריה דרב יהושע היא
בשלהי פירקין ושמעת מהכא דרב
יהודה כרב הונא שבירא ליה ולפיכך
כל אמת פרוץ אוסרת עומד שאצלה
ונמצא שאין כאן אמתים: **דהאי
גיפא.** פתח גדול: **ודהאי גיפא.**
אמה הפרוץ ומבטל ליה לאמה העומד
שאצל הפתח: **וריחיק אמה.** מן הכותל
ויעשה פס אמה וממלא עם אויר הפתח
לבטל אמה ומחצה דהא בטיל ליה
אויר דזוטר מיניה והכי הוי שפיר טפי
שלא תהא פירלה שתי אמות כאחת:
אין הכי נמי. דהכי שפיר טפי וכולי
האי לא אטרחוה: **דילמא שביק פתחא
רבה.** ובטיל תורת פתח מיניה ובטיל
לתי המתוקן בו ונמצא מבוי זה בלא
תיקון: **מאי שנא מדר' אמי ור' אסי.**
דאמרי לעיל (ד' ה.) במבוי שנפרץ
מלידו כלפי רחבו ג' אינו מתיר ואע"ג
דאין פירלה פחותה מעשר אמות
אוסרת במבוי קאסרי ליה אינהו משום
דלמא עיילי ונפקי בההיא פירלה
שלשה ובטיל קמא מפתח ובטיל
תיקונו: **הכא.** איכא למיחש להכי
משום דההיא פירלה קטנה מלידו של
מבוי היא וממעטי בהילוכא אבל הכא בראש המבוי הוא ולא
ממעטי בהילוכא: **עור העסלא.** כדמפרש עור העשוי לבית הכסא
של שרים חלל הנקב שבו מצטרף להיות עומד טפח שלם ואם יש
תחתיו כזית מת וכלים מטמאים בהאל ובפחות מטפח אין להאל דתנן
(אהלות פ"ג משנה ז) טפח על טפח ברוס טפח מביא את הטומאה:
וכמה. יהא בנקב שיהא בטל אצל העומד שבביניו. במנחות פרק התכלת (ד' מא:) אמרינן טפח דאוריתא ד' בגודל חמש באצבע שית
בזוטרתי: **כרכרכפא.** בגודל: **בזוטרתי.** באצבע קטנה: **לדידך הוי עומד.** דהא אין בחתר מן העומדין לבטל החלל עד שיצטרפו
שניהן לבטלו: **לרבין.** דנקט החלל פחות מן אחד העומדין: **לא הוי עומד.** להצטרף לבטל הפרוץ: **לדידי הכי מיבעי ליי** (ו) **למימר כו'.**
ולמינקט חלל יותר על כל אחד מהעומדין ואפ"ה ליצטרפי לרבות עליו ולבטלו אבל השתא משום דפרוץ כעומד הוא בכל חד וחד: **אלא אי
פלגינן כפרוץ כעומד פלגינן.** דלרבין דנקט אצבע ומחצה מכאן ואצבע ריוח באמצע וממעטי ליה לפרוץ מעומד שבאל אחד לא הוי עומד אלא
אם כן כל אחד ואחד מרוחה על הפרוץ: **דמסיגא ברחבה.** להכשיר רחב מעשר: **ואמלתרא דמסיגא בגובהה.** להכשיר גבוה מעשרים:
אתנייה

[1]עושה פס גבוה עשרה במשך ד' אמות ומעמידו לארכו של מבוי אי נמי כדרב יהודה דאמר רב יהודה מבוי שהוא רחב חמש עשרה אמה [2]מרחיק שתי אמות ועושה פס שלש אמות ואמאי יעשה פס אמה ומחצה וירחיק שתי אמות ויעשה פס אמה ומחצה שמע מינה עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות לא הוי עומד לעולם אימא לך הוי עומד [3]ושאני הכא דאתי אוירא דהאי גיסא ואוירא דהאי גיסא ומבטל ליה ויעשה פס אמה וירחיק אמה ויעשה פס אמה וירחיק אמה ויעשה פס אמה ש"מ [4]עומד כפרוץ אסור לעולם אימא לך מותר ושאני הכא דאתא אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה וירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה וירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה [5]אין הכי נמי וכולי האי לא אטרחוה רבנן וליחוש דלמא שביק פיתחא רבה ועייל בפיתחא זוטא אמר [6]רב אדא בר מתנה חזקה אין אדם מניח פתח גדול ונכנס בפתח קטן ומאי שנא מדרבי אמי ודרבי אסי התם קא ממעט בהילוכא הכא לא קא ממעט בהילוכא [7]תנן התם [8]עור [9]העסלא וחלל שלו מצטרפין במטפח מאי עור העסלא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן עור כיסוי של בית הכסא וכמה כי אתא רב דימי אמר אצבעיים מכאן ואצבעיים מכאן ואצבעיים ריוח באמצע כי אתא רבין אמר אצבע ומחצה מכאן ואצבע ומחצה מכאן ואצבע ריוח באמצע א"ל אביי לרב דימי מי פליגיתו א"ל לא הא ברברבתא הא בזוטרתא ולא פליגין א"ל לאיי פליגיתו ובעומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות פליגיתו לדידך הוי עומד משתי רוחות לרבין מרוח אחת הוי עומד משתי רוחות לא הוי עומד דאי סלקא דעתך לא פליגיתו לרבין הכי איבעי ליה למימר אצבע ושליש מכאן ואצבע ושליש מכאן ואצבע ושליש ריוח באמצע ואלא מאי פליגינן לדידי הכי איבעי לי למימר אצבע ושני שלישים מכאן ואצבע ושני שלישים מכאן ואצבעיים ושני שלישים ריוח באמצע אלא אי איכא למימר דפלגינן בפרוץ כעומד פלגינן: [10]אם יש לו צורת הפתח אף על פי שרחב מעשר אינו צריך למעט: אשכחן צורת הפתח דמהניא ברחבו ואמלתרא דמהניא בגבהו

איפכא

עין משפט נר מצוה

נו א מיי' פי"ז מהלכות שבת הלכה כא סמג עשין דרכנן ג טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף לג:
נז ב ג ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף לד:
נח ה מיי' פי"ז שם הלכה עז וסיי' הלכה יד סמג שם טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף י וסי' שסג סעיף ט:

רב ניסים גאון

ומאי שנא מדר' אמי ור' אסי. חוזר על הדבר שהקדימו בראש הפרק. דאיתמר מבוי שנפרץ מצדו כלפי ראשו איתמר משמיה דר' אמי ומשמיה דר' אסי אם יש שם פס ד' מחיר פרצה עד י'.

רבינו חננאל

עושה פס גבוה י' טפחים במשך ד' אמות. כלומר ארוך ד' אמות, ומעמידו באמצע מבוי לארכו של מבוי. אי נמי כרב יהודה דאמר מבוי שרחב ט"ו אמות מרחיק אמתים ועושה פס ג' אמות. דמקשינן ויעשה פס אמה ומחצה וירחיק ב' אמות ויעשה פס אמה ומחצה. שמעינן מינה עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות לא הוי עומד. ודחינן שני (התם) [הכא] דקא אתי אוירא דהאי גיסא והאי גיסא ומבטיל ליה. ויעשה פס אמה וירחיק אמה כו'. ומאי שנא מדר' אמי ור' אסי דאמרי מבוי שנפרץ מצידו כלפי ראשו אם נשתייר פסל ד' מחיר פירצה עד עשר. ודחינן התם ממעט בהילוכה. תנן בתוספתא בכלים פרק תשעה עשר עור אסלא וחלל שלו מצטרפין לטפח, וכאילו סתום הוא כולו ומאהיל. פי' עור אסלא, כסא של ברזל ועושין בו בשני קצותיו רצועות מעור של כקר חזקות רחבות מאצבע ולמעלה וביניהן חלל. וישב אדם עליו בשעה שצריך לנקביו והריעי נופל מן החלל על העביט של ריעי וזהו עור אסלא, עור כסא של בית הכסא הוא עור שהוא מכסה לאסלא. וכך שמה בלשון יון אסלא. ואמר רב דימי אצבעיים שיעור רוחב הרצועה מיכן ואצבעיים שיעור רוחב הרצועה מיכן

מסורת הש"ס

ו) [לקמן טו: סוכה טו.], כ) [ביר' הרמ"ם רב יהודה], ג) [ליתא בשום משנה ולפיכך מלת תנן צריך תיקון], ד) תוספ' כלים כ"ב פוס"ח, ה) [בערוך ליתא האמלה ע"ש סי' בתריכות], ו) בפ"ח: (ליה. ז) ר"מ גרים ומבוי עקום כמין ח דאלרבי דלעתה לא הוי, ח) [לקמן טו:],

הגהות הב"ח

(ו) תוס' ד"ה עושה וכו' כדפרישית לעיל גבי מי ביתר:

רבינו חננאל (המשך)

ואצבעיים חלל באמצע. ורבין אמר אצבע ומחצה מיכן ואצבע ומחצה מיכן ואצבע חלל באמצע. ואסיקנא דלא פליגי, רב דימי אמר באצבעות קטנות שהן ו' בטפח. ורבין אמר באצבעות גדולות כגודל שהן ד' בטפח. כי פליגי בעומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות, לרב דימי דאמר אצבעיים מיכן ואצבעיים ריוח אי מצרפה אצבעיים ואצבעיים מב' רוחות נמצאו מרובות על החלל, דהני ד' אצבעות והחלל בב'. אבל אם לא תצטרפם לא תמצא מרוח אחד עומד מרובה על הפרוץ, דהני אצבעיים והני אצבעיים אינון. אבל (רבא) [רבין] דאמר אצבע ומחצה מיכן ואצבע ומחצה מיכן ואצבע ריוח באמצע אמר לך אי איכא עומד מרובה על הפרוץ מרוח אחת אין. אבל מב' רוחות לא מצרפי. דאי ס"ד לא פליגי רבין ורב דימי הכי הוה למימר אצבע ושליש מיכן ואצבע ושליש מיכן ואצבע ושליש ריוח באמצע. דהתינן אלא מאי אית לך פליגי, אי הכי רב דימי [הכי איבעיא לי' למימר] אצבע וב' שלישי אצבע מיכן, ואצבע וב' שלישי מיכן, שהן ג' אצבעות ושליש ואצבעיים וב' שלישי באמצע שהן שלש אצבעות חסר שליש, שנמצא העומד מב' רוחותיה העומד מרובה על הפרוץ [ב'] שליש אצבע. אלא כי פליגי בעומד כפרוץ רב דימי אמר הוי עומד (רבא) [רבין] אמר לא הוי עומד. והרחק מי' אמות אם יש לו צורת הפתח אין צריך למעט

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com